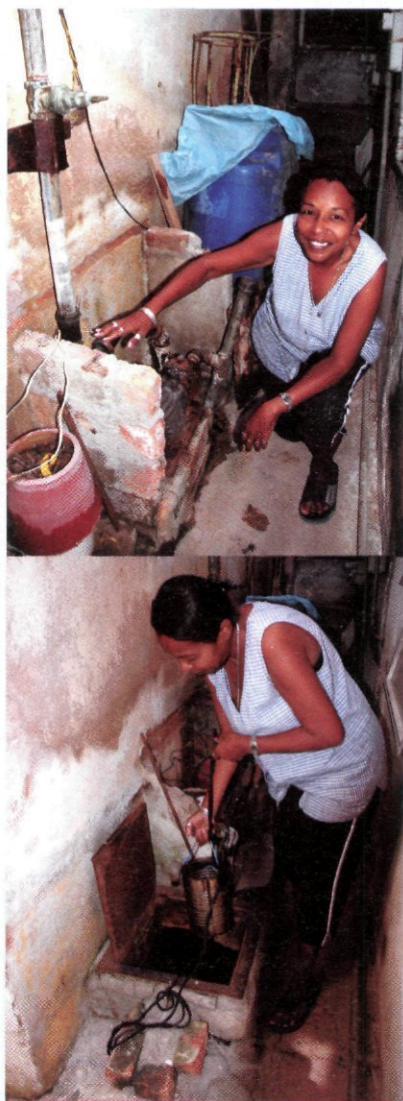

citeit. We waren intussen afhankelijk van tankwagens die water bij ons in de wijk brachten.”

Tekst en foto's: Johannes Odé

Verouderd waterleidingnet

Havana moet het doen met een sterk verouderd waterleidingsysteem. Het waterleidingbedrijf beschikt nauwelijks over onderdelen om reparaties adequaat uit te voeren. Regelmatig staat er geen druk op de leiding. Voor bewoners is het daarom van belang om als er druk op de leiding staat, het water op te slaan in watertanks en tonnen. Ze staan op het dak of balkons. Ieder woonblok heeft een waterleidingaansluiting die uitkomt op een ondergronds waterreservoir. Van daaruit moet het water opgepompt worden naar de watertanks.

Als er druk op de waterleiding staat, wordt het ondergronds waterreservoir (cisterne) gevuld. Uit de cisterne wordt het water opgepompt naar reservoirs op het balkon of dak.

Kustverdediging: zand erover

Zand is de enige mogelijkheid om de kust van Nederland op zijn plaats te houden, volgens Jan Mulder van het RIKZ. Als Laag-Nederland tegen die tijd niet verlaten is, zoals Xander Olsthoorn van het IVM naar aanleiding van een scenariostudie voorspelde. Deze en andere beweringen werden gedaan tijdens de bijeenkomst 'Aanpassen of verzuipen', die het VU-podium op 30 november in het gebouw van de Unie van Waterschappen verzorgde over de zeespiegelstijging. Onder leiding van professor Pier Vellinga werd gesproken en gedebatteerd over de Zuid-Hollandse kuststrategie om West-Nederland droog te houden.

Xander Olsthoorn haalde een (zeer) hypothetisch geval aan, waarbij een grote ijsschots die van Antarctica afbreekt, voor een zeespiegelstijging van vijf meter in 100 jaar zorgt. De studie was niet alleen gericht op technische maatregelen, maar ook op veranderingen in de maatschappij en de politiek. Enkele constatering uit de studie zijn dat belangrijke besluiten pas ná een eventuele ramp worden genomen, dat het waarschijnlijk is dat gebieden met een lage (economische) waarde verlaten worden en uiteindelijk zelfs laaggelegen gebieden met een hogere waarde worden opgegeven. Ook zag hij een soort tweedeling ontstaan tussen bewoners van Hoog- en Laag-Nederland, die totaal andere belangen krijgen bij de besteding van overheidsgeld.

Zand is het witte goud van Nederland, stelde Jan Mulder van het RIKZ. Het supplementen van zand, zowel voor de kust als op de kust, is een goedkope, efficiënte en duurzame manier om de kustvorm te bewaren. Vanaf 1990 wordt dan ook steeds meer zand gebruikt in plaats van 'harde' kustverdediging zoals dijken. Deze harde verdediging werkt alleen tijdelijk en op lokaal niveau, terwijl zand door allerlei stromingen van Hoek van Holland naar de Waddenzee stroomt en overal zijn steentje bijdraagt aan de kustverdediging. Bovendien is er meer dan genoeg zand aanwezig. Zelfs als de zeespiegel stijgt en er meer zand nodig is, biedt de Noordzee zand in overvloed.

Toch is zandsuppletie alleen ook niet altijd de oplossing voor alle problemen, zo bleek uit het verhaal van Koos Poot van de provincie Zuid-Holland. Uit onderzoek van de kust is een aantal zwakke schakels tevoorschijn gekomen die moeten worden aange-

pakt. Maar bij plaatsen als Scheveningen, die bekend staan om hun boulevard, tast bijvoorbeeld de aanleg van een duinenrij het karakter aanzienlijk aan. Daarom studeert de provincie toch op harde maatregelen of een combinatie van zachte en harde maatregelen. Dat studeren kan overigens niet tot in de oneindigheid blijven voortduren: in 2007 moeten de studies klaar zijn en in 2020 moeten de maatregelen zijn uitgevoerd.

Een ander, voor bestuurders bekend, probleem is het betrekken van burgers bij allerlei projecten. Marleen van de Kerkhof (IVM) behandelde een nieuwe manier van burgerparticipatie, de burgerjury. Hierbij worden willekeurige mensen aangeschreven zitting te nemen in de jury, die uit 12 tot 15 mensen bestaat. De bedoeling is vooral dat deze mensen met een frisse blik naar allerlei onderwerpen kijken en een mogelijke overheersing van 'beroepsinsprekers' tijdens inspraakavonden voorkomen. Het systeem werkt goed, maar heeft een aantal beperkingen: de groep is te klein om draagvlak te kweken en zal niet voor nieuwe feiten zorgen. Ook is het een arbeidsintensieve manier van werken, die veel tijd en geld kost. Volgens Van de Kerkhof is het te overwegen bij grote projecten, zoals de kustverdediging, zo'n burgerjury op te zetten.

Uiteindelijk werd nauwelijks gedebatteerd. De aanwezigen leken op de hoogte van de klimaatverandering en de mogelijke gevolgen en ook van de noodzaak daar iets aan te doen. Hoewel één spreker zich toch een beetje ongerust maakte over het tempo waarin de overheid handelt. Van hem, en ook van Pier Vellinga, mag het tempo wel iets omhoog.